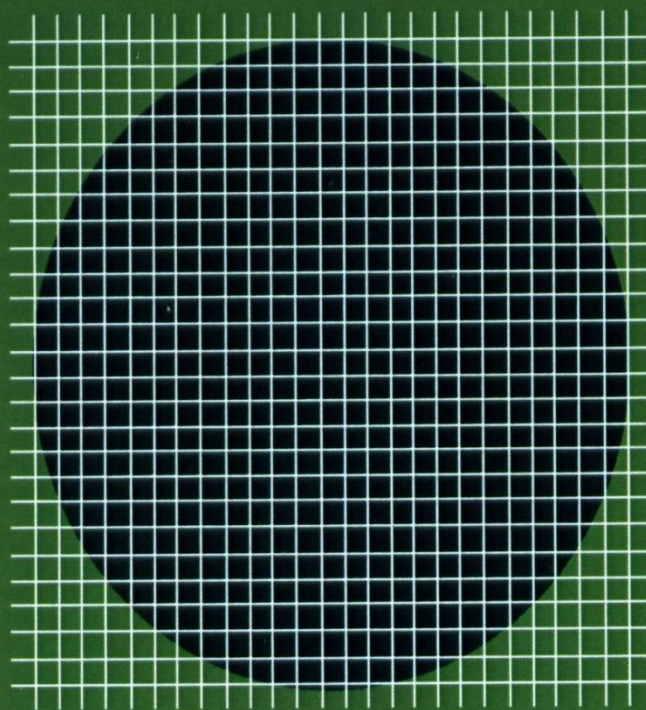

Олександр Рогач
Валентина Косьміна

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ
КОРПОРАЦІЇ ТА ЕКСПОРТ
НОВИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ
КРАЇН АЗІЇ

Монографія

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Олександр Рогач
Валентина Косьміна

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ ТА ЕКСПОРТ НОВИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ КРАЇН АЗІЇ

Монографія

«Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ — 2016

УДК 339.9.012.23:339.92:339.564 (5-11)
ББК 65.298я 73 Р 59

*Рекомендовано до друку вченою радою Інституту міжнародних відносин Київського
національного університету імені Тараса Шевченка
27 жовтня 2015 року*

Рецензенти:

*А. М. Поручник, д-р екон. наук, проф.
О. І. Шнирков, д-р екон. наук, проф.*

Рогач Олександр, Косьміна Валентина

Р 59 Транснаціональні корпорації та експорт нових індустріальних країн Азії/
Олександр Рогач, Валентина Косьміна. — К.: «Видавництво «Центр учбової
літератури», 2016. — 256 с.

ISBN 978-611-01-0679-5

У монографії досліджується вплив прямих іноземних інвестицій міжнародних корпорацій на експортний потенціал країн-реципієнтів капіталу. Аналізується еволюція теорій транснаціональних фірм, розкриваються методологічні аспекти дослідження експортної діяльності ТНК. На матеріалах нових індустріальних країн Азії розкрито прямий та непрямий вплив ТНК на динаміку, товарну структуру та регіональні напрями експорту. Показано еволюцію експортної спеціалізації країн Азії за останні десятиріччя та їх роль у сучасній міжнародній торгівлі.

Для викладачів та студентів вищих навчальних закладів, фахівців у галузі міжнародних економічних відносин, а також для тих, хто цікавиться проблемами світового господарства.

УДК 339.9.012.23:339.92:339.564 (5-11)
ББК 65.298я73

ISBN 978-611-01-0679-5

Рогач Олександр, Косьміна Валентина, 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 6

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ 11

1.	Огляд досліджень з проблематики експортних операцій ТНК	13
	Основні напрями досліджень	13
	Дослідження теоретичних питань	14
	Емпіричний аналіз експортних операцій фірм в окремих країнах	15
	Аналіз особливостей розвитку нових індустріальних країн Азії	17
	Перевірка гіпотези впливу ППІ на експорт НІК	19
2.	Теорії ТНК та експортна діяльність корпорацій	22
	Теорії ППІ 60-70-х років ХХ ст.	22
	Теорії школи промислової організації фірми	25
	Теорії ТНК 80-х років ХХ ст.	26
	Мережева теорія ТНК	28
	Концепція нової економічної географії	29
	Теорія регіональних транснаціональних корпорацій	31
	Теорія обміну концентрації на близькість	34
	Ресурсна теорія ТНК	36
3.	Прямі іноземні інвестиції та економічне зростання	37
	Основні фактори економічного зростання	37
	Потенціал впливу іноземних інвестицій на процес відтворення	39
	Умови розкриття потенційних динамізуючих можливостей ТНК	43
	«Прискорюючий» ефект як результат впливу ППІ на порівняльні переваги країни	44
	Динамічна модель зростання і структурних зрушень за допомогою ТНК	48
4.	Напрями впливу ТНК на зовнішню торгівлю країн-реципієнтів капіталу	53
	Експорт як фактор зростання	53
	Транснаціональні корпорації і міжнародна торгівля	57
	Прямі інвестиції і порівняльні переваги країни	59
	Розширення доступу на зовнішні ринки	60
	ТНК і промисловий експорт	63

	Транснаціональні корпорації та імпортер країн	65
	Іноземні інвестиції у експортно-промислових зонах	67
	Наслідки торгових операцій ТНК	69
5.	Механізм впливу ПП на експортний потенціал країни	72
	Загальна структура механізму впливу	72
	Диференціація впливу нових ПП та угод ЗП	73
	Диференціація впливу різних, за мотивами інвестування, типів ТНК	77
	Особливості впливу горизонтальних та вертикальних ПП	80
	Вплив неакціонерних форм операцій транснаціональних фірм	81
	Механізм непрямого впливу діяльності ТНК	82
	Механізм послідовних стадій впливу прямих іноземних інвестицій	86
Розділ 2. ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ ТА ЕКСПОРТ НОВИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ КРАЇН АЗІЇ		
		91
6.	Масштаби діяльності ТНК в економіці НІК Азії	93
	Індустріалізація НІК Азії та прямі іноземні інвестиції	93
	Динаміка припливу прямих іноземних інвестицій в НІК Азії	95
	Кластеризація нових індустриальних країн Азії	97
	Співвідношень нових ПП та інвестицій в ЗП в НІК	98
	Позиції транснаціональних фірм США в НІК Азії	99
	Позиції ТНК Японії та СС в нових індустриальних країнах	101
	Роль транснаціональних корпорацій в національному відтворенні НІК Азії	104
7.	Прямий вплив транснаціональних фірм на динаміку експорту НІК	107
	Переваги припливу прямих іноземних інвестицій для НІК Азії	107
	Питома вага ТНК в експорті нових індустриальних країн	108
	Сегменти експортних потоків транснаціональних корпорацій	110
	Типи експортних підприємств ТНК	111
	Етапи еволюції прямого впливу ТНК на експорт НІК Азії	113
	Статистика експорту філіалів фірм США та СС в НІК Азії	114
8.	ПП та структурні зрушення в експорті НІК Азії	118
	Причини впливу ПП на структурні зміни в експорті	118
	Галузева структура прямих іноземних інвестицій США в НІК Азії	119
	Структурні зрушення в експорті нових індустриальних країн	120
	Структура експорту та динамічні порівняльні переваги НІК	123
	Транснаціональні фірми та високотехнологічний експорт	125

9.	Роль неакціонерних форм операцій ТНК в експорті НІК	129
	Експортний потенціал неакціонерних форм операцій ТНК	129
	Транснаціональні корпорації та субконтрактні експортери	131
	Офшорингові постачальники проміжних продуктів для ТНК	135
	Експортні ефекти швидкої та пролонгованої дії	137
Розділ 3. ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ ТА ПОЛІТИКА ЕКСПОРТНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ НІК АЗІЇ		
		141
10.	Еволюція експортної стратегії транснаціональних фірм в НІК Азії	143
	Торгова спеціалізація горизонтальних та вертикальних ТНК	143
	Типологія торгових стратегій іноземних філіалів	145
	Порівняльний аналіз торгової політики ТНК США та Японії	146
	Особливості структури експорту американських та японських філіалів в НІК	150
	Експорт філіалів на ринки третіх країн	152
11.	Досвід державної політики НІК щодо стимулювання експортних операцій ТНК та його значення для України	155
	Етапи переходу від імпортозаміщення до експортної орієнтації	155
	Моделі заохочення припливу прямих іноземних інвестицій	158
	Зони експортної обробки в нових індустріальних країнах Азії	160
	Значення досвіду НІК Азії для України	163
ПІСЛЯМОВА		167
ДОДАТКИ		173
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		220